

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

หลักภาษา

และการใช้หลักภาษาไทย ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ผศ.ลำยอง สำเร็จดี
นางสาวเกศแก้ว คงคล้าย

ผู้ตรวจ

รศ.กิตติยา รัศมีแจ่ม
นายพงศ์ศิริ ปิตะธारा
นางสาวรุ่งนภา มั่งคั่ง

บรรณาธิการ

ดร.วลัยพรรณ อ้วนนาแว

กศ.บ. (ภาษาไทย), กศ.ม. (ภาษาไทย)
กศ.บ. (ภาษาไทย) เกียรตินิยม,
กศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย)

ค.บ. (ภาษาไทย), กศ.ม. (การสอนภาษาไทย)
กศ.บ. (ภาษาไทย) เกียรตินิยม, กศ.ม. (ภาษาไทย)
ค.บ. (การสอนภาษาไทย) เกียรตินิยม

ค.บ. (ภาษาไทย), ค.ม. (นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร),
ปร.ด. (บริหารการศึกษา)

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง, ฝ่ายการเงินและบัญชี :
๖๕/๑๐๕ หมู่ ๑ ซ.พระแม่การ์ณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทร. ๐ ๒๕๔๔ ๕๔๔๕, ๐ ๒๕๔๔ ๕๕๕๓, ๐ ๒๕๖๑ ๔๕๔๐-๒ โทรสาร ๐ ๒๕๖๑ ๕๕๕๓,
๐ ๒๕๔๒ ๒๓๑๓

ฝ่ายวิชาการ :
๔๗/๑๒๒ ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทร. ๐ ๒๕๕๔ ๔๔๔๔-๒๐, ๐ ๒๕๕๓ ๔๖๖๔-๕ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๒๕๒๓

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๗
พิมพ์ครั้งที่ ๑
จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
ISBN 978-616-07-2629-5
ราคา ๘๕ บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ
ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย **หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ๑** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
เรียบเรียงขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หนังสือเล่มนี้ปรับปรุงเนื้อหา สอดแทรกความรู้เสริมให้ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
ของสังคมไทย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นแนวทาง
การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) เพื่อให้ผู้เรียนมี
วิจรรณญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน การตัดสินใจ และการสร้างสรรค์ รวมทั้ง
ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาไทยด้วยการบูรณาการโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)
เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้มองเห็นสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม
หรือประเทศชาติ และแนวทางการป้องกันแก้ไข ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถนำ
ความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาหรือใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก
แห่งอนาคตได้ ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาแบบ
องค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งอำนวยความสะดวก
ต่อครูผู้สอนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุเป้าหมาย
ของหลักสูตร

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชาพื้นฐาน หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เวลา ๖๐ ชั่วโมง

อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้องเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน จับใจความ
สำคัญ ระบุเหตุและผล และข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน ระบุและอธิบายคำเปรียบเทียบ
และคำที่มีหลายความหมายในบริบทต่าง ๆ จากการอ่าน ตีความคำยากในเอกสารวิชาการ
โดยพิจารณาจากบริบท ระบุข้อสังเกตและความสมเหตุสมผลของงานเขียนประเภทชักจูง โน้มน้าวใจ
ปฏิบัติตามคู่มือแนะนำวิธีการใช้งานของเครื่องมือหรือเครื่องใช้ในระดับที่ยากขึ้น วิเคราะห์คุณค่า
ที่ได้รับจากการอ่านงานเขียนอย่างหลากหลายเพื่อเรียนรู้และเข้าใจในงานเขียนนั้น ๆ

คัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด เขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสม และ
สละสลวย เขียนบรรยายประสบการณ์โดยระบุสาระสำคัญและรายละเอียดสนับสนุน เขียนเรียงความ
เขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระจากสื่อที่ได้รับ เขียนจดหมาย
ส่วนตัวและจดหมายกิจธุระ เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้าและโครงงาน และเป็นผู้มีมารยาท
ในการเขียน

พูดสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู พูดแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับ
เรื่องที่ฟังและดู ประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อที่มีเนื้อหาโน้มน้าวใจ พูดรายงานเรื่องหรือ
ประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา เป็นผู้มีความสามารถในการฟัง การดู และการพูด

อธิบายลักษณะของเสียงในภาษาไทย สร้างคำในภาษาไทย วิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของ
คำในประโยค วิเคราะห์ความแตกต่างของภาษาพูดและภาษาเขียน แต่งบทร้อยกรอง จำแนก
และใช้สำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต โดยใช้ทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การดู การพูด การอ่าน
และการเขียน ใช้กระบวนการคิด การจับใจความ วิเคราะห์ วิจรรณ เปรียบเทียบ การอภิปราย
และการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของภาษาอันเป็นมรดกของชาติ และ
สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและต่อยอดสู่การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น

แนะนำหนังสือเรียน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ๑** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้ม้องค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

● กวีซีวิก

คือ สิ่งที่กำหนดให้ว่านักเรียนควรรู้อะไรทำอะไรได้ และคุณลักษณะที่พึงเกิดขึ้นกับนักเรียนตามเป้าหมายของหลักสูตร

● แนวคิดสำคัญ

คือ ความคิดสำคัญซึ่งเป็นแนวในการผูกเรื่องหรือความคิดอื่น ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

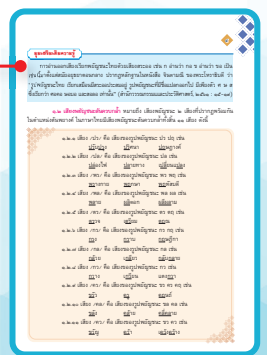

● สารการเรียนรู้

คือ ขอบข่ายเนื้อหาสาระที่นักเรียนจะได้เรียนในหน่วยการเรียนรู้นั้น ๆ

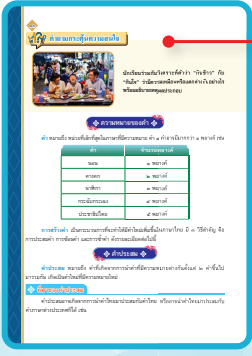
● มุมเสริมเติมความรู้

คือ การสอดแทรกความรู้ มุมมองแนวคิดที่ทันสมัยในประเด็นต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันระหว่างเนื้อหา ซึ่งนักเรียนและครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียน

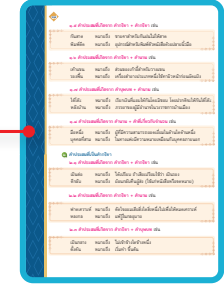
● คำถามกระตุ้นความสนใจ

คือ คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น โดยใช้ภาพและคำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กเรียนคิดวิเคราะห์ และหาคำตอบด้วยตนเอง

● การนำเสนอเนื้อหา

คือ การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบ Infographic ในส่วนของเนื้อหาที่ทำความเข้าใจได้ยากหรือมีปริมาณมากเพื่อให้เด็กเรียนเข้าใจง่าย

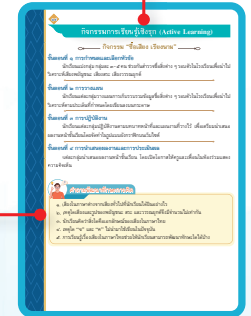

● สื่อเสริมการเรียนรู้

สื่อเสริมการเรียนรู้แบบ Infographic เพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายสามารถใช้ QR Code เข้าถึงและรับชม Motion Graphic ได้

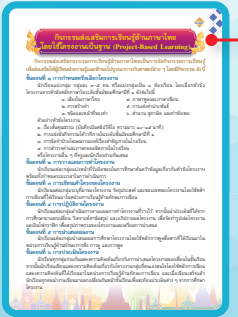
● กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning), กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Mini Project-Based Activity)

คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเหมือนกับในชีวิตจริงอย่างมีระบบ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอน

● คำถามพัฒนาทักษะการคิด

คือ คำถามที่ใช้ทบทวนความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ โดยการให้ตอบคำถามพัฒนาทักษะการคิดที่ช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

● กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาไทย โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)

คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้มาทำเป็นโครงงาน โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๖ ขั้นตอน

สารบัญ

ตอนที่ ๑ หลักภาษาไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	เสียงในภาษาไทย	๒
๑	เสียงในภาษาและการเกิดเสียง	๓
๒	เสียงพยัญชนะ	๓
๓	เสียงสระ	๗
๔	เสียงวรรณยุกต์	๙
๕	หลักการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทย	๑๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	การสร้างคำในภาษาไทย	๑๕
๑	ความหมายของคำ	๑๖
๒	คำประสม	๑๖
๓	คำซ้อน	๒๑
๔	คำซ้ำ	๒๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓	ชนิดและหน้าที่ของคำ	๒๘
๑	คำนาม	๒๙
๒	คำสรรพนาม	๓๐
๓	คำกริยา	๓๒
๔	คำช่วยกริยา	๓๓
๕	คำวิเศษณ์	๓๓
๖	คำที่เกี่ยวกับจำนวน	๓๔
๗	คำบอกกำหนด	๓๕
๘	คำบุพบท	๓๕
๙	คำเชื่อม	๓๗
๑๐	คำลงท้าย	๓๗
๑๑	คำอุทาน	๓๘
๑๒	คำปฏิเสธ	๓๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔	ภาษาพูดและภาษาเขียน	๔๑
๑	ภาษาพูด	๔๒
๒	ภาษาเขียน	๔๓
๓	ความแตกต่างระหว่างภาษาพูดกับภาษาเขียน	๔๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕	การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์	๔๕
๑	การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์	๕๐
๒	การแต่งกาพย์ยานี ๑๑	๕๑
๓	การแต่งกาพย์ฉันทนา ๑๖	๕๒
๔	การแต่งกาพย์สุรางคนางค์ ๒๘	๕๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖	สำนวน สุภาษิต และคำพังเพย	๕๖
๑	สำนวน สุภาษิต และคำพังเพย	๕๗

ตอนที่ ๒ การพัฒนากิจกรรมการอ่าน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง	๖๔
๑	ความสำคัญของการอ่าน	๖๕
๒	จุดมุ่งหมายของการอ่าน	๖๕
๓	การอ่านออกเสียง	๖๗
๔	คำพ้อง	๗๘
๕	คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน	๘๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	การอ่านแปลความ ตีความ และขยายความ	๘๔
๑	การอ่านจับใจความสำคัญ	๘๕
๒	การอ่านวิเคราะห์	๘๖
๓	การอ่านและปฏิบัติตามคู่มือ	๙๒
๔	มารยาทในการอ่าน	๙๓

ตอนที่ ๓ การพัฒนากิจกรรมการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	การคัดลายมือ	๙๓
๑	การคัดลายมือ	๙๔

หน่วยการเรียนรู้ที่

๒ การเขียนเพื่อการสื่อสาร

๑๐๗

๑ การเขียนสื่อสาร	๑๐๘
๒ การเขียนเรียงความเชิงพรรณนา	๑๑๑
๓ การเขียนย่อความ	๑๑๖
๔ การเขียนแสดงความคิดเห็น	๑๑๙
๕ การเขียนจดหมาย	๑๒๑
๖ การเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า	๑๒๙
๗ การเขียนรายงานโครงงาน	๑๓๔
๘ มารยาทในการเขียน	๑๓๗

ตอนที่ ๔

การพัฒนาทักษะการฟัง การดู และการพูด

หน่วยการเรียนรู้ที่

๑ การพูดสรุปใจความสำคัญ

๑๔๑

๑ การพูดสรุปความ	๑๔๒
๒ การเล่าเรื่องย่อ	๑๔๕
๓ การพูดแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	๑๔๖

หน่วยการเรียนรู้ที่

๒ การพูดประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อ

๑๕๑

การพูดประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อ	๑๕๒
---	-----

หน่วยการเรียนรู้ที่

๓ การพูดรายงานจากการศึกษาค้นคว้า

๑๕๗

๑ การพูดรายงานจากการศึกษาค้นคว้า	๑๕๘
๒ มารยาทในการฟัง การดู และการพูด	๑๖๐

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน

(Project-Based Learning)

บรรณานุกรม

ตอนที่

๑

หลักภาษาไทย

เสียงในภาษาไทย

/ก/ /ค/ /ง/ /จ/ /ช/ /ซ/
 /ด/ /ต/ /ท/ /น/ /บ/ /ป/
 /พ/ /ฟ/ /ม/ /ย/ /ร/ /ล/
 /ว/ /อ/ /ฮ/

สาระที่ ๑ การอ่าน

สาระที่ ๕ หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท ๑.๑

ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

ท ๑.๑ ม.๑/๕ ตีความคำยากในเอกสารวิชาการ โดยพิจารณาจากบริบท

มาตรฐาน ท ๔.๑

เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

ท ๔.๑ ม.๑/๑ อธิบายลักษณะของเสียงในภาษาไทย

สาระการเรียนรู้

๑. เสียงในภาษาและการเกิดเสียง

๒. เสียงพยัญชนะ

๓. เสียงสระ

๔. เสียงวรรณยุกต์

๕. หลักการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทย

แนวคิด

มนุษย์ใช้ภาษาเป็นสื่อในการแสดงความคิด ภาษาพูดเป็นสิ่งที่สำคัญในการสื่อสารของคนทุกสังคม ภาษาพูดใช้เสียงเป็นสื่อ เสียงในภาษา หมายถึง เสียงพูดของมนุษย์ที่เปล่งออกมาสื่อสารกับผู้อื่น เสียงในภาษาไทยประกอบด้วยเสียง ๓ ชนิด คือ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์

คำถามกระตุ้นความสนใจ

นักเรียนสามารถแปลงเสียงพยัญชนะ “ป” โดยที่ริมฝีปากบนและริมฝีปากล่างไม่ชิดกันได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

สื่อเสริมการเรียนรู้

<https://cqrco.de/a/k77PEI>

เสียงในภาษาและการเกิดเสียง

เสียงในภาษา หมายถึง เสียงพูดของมนุษย์ที่เปล่งออกมาสื่อสารกับผู้อื่น เสียงในภาษาเกิดจากลมที่เราหายใจเข้าสู่ปอด เมื่อเราเปล่งเสียงพูดปอดจะขยายตัว กล้ามเนื้อระหว่างซี่โครงและกะบังลมจะขยายตัวดันลมจากปอดเข้าสู่หลอดลม ลมจากหลอดลมเดินทางสู่เส้นเสียงซึ่งอยู่บริเวณกล่องเสียง ขึ้นมาสู่ช่องปากหรือจมูก ถ้าเสียงถูกเปล่งออกมาโดยมีการปิดกั้นทางลมโดยวิธีใดวิธีหนึ่งจากอวัยวะในช่องปาก เสียงที่เปล่งออกมาจะเป็นเสียงพยัญชนะ แต่ถ้าเสียงเปล่งออกมาสะดวกไม่มีการปิดกั้นทางลม เสียงที่เปล่งออกมานั้นจะเป็นเสียงสระ

เสียงพยัญชนะ

เสียงพยัญชนะ หมายถึง เสียงที่เกิดจากลมที่ออกจากปอดผ่านตำแหน่งการเกิดเสียงในช่องปากและจมูก ทำให้เกิดเป็นเสียงพยัญชนะ เสียงพยัญชนะสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทตามตำแหน่งที่ปรากฏในพยางค์ ได้แก่ เสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๔ : ๓๐-๓๕)

พยัญชนะในภาษาไทยมี ๔๔ รูปดังนี้

ก ข **ข** ค **ค** ฅ ง จ ฉ ช **ช** ฌ ญ ฎ ฏ ฐ
 ท ฒ ณ ด ต ถ ท ฐ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ
 ม ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

ปัจจุบันพยัญชนะไทยมีจำนวน ๔๔ ตัว แต่ใช้เพียง ๔๒ ตัว พยัญชนะ “ข” และ “ค” เลิกใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๕

๑ เสียงพยัญชนะต้น หมายถึง เสียงพยัญชนะที่ปรากฏในตำแหน่งต้นพยางค์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว และเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ดังนี้

๑.๑ เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว หมายถึง เสียงพยัญชนะ ๑ เสียงที่ปรากฏในตำแหน่งต้นพยางค์ มี ๒๑ เสียง ดังนี้

- ๑.๑.๑ เสียง /ก/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ก เช่น ไก่ กิน กล้วย
- ๑.๑.๒ เสียง /ค/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ข ข ค ค ฅ เช่น ขิม กล้วย ฅ้อง
- ๑.๑.๓ เสียง /ง/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ง หง เช่น งา งดงาม หงาย
- ๑.๑.๔ เสียง /จ/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ จ จร เช่น จม จริ่ง จันจ้าน
- ๑.๑.๕ เสียง /ช/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ฉ ช ฌ เช่น ฉิ่ง ชุ่มชื้น ฉาปนกิจ
- ๑.๑.๖ เสียง /ซ/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ซ ศ ษ สร ทร ศร สร เช่น ชุ่มชุ่ม สีส ษมา สงสัย ไชว ทรุดโทรม เศร้า สร้าง
- ๑.๑.๗ เสียง /ด/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ฎ ด เช่น ฎีกา ดง โต้งตั้ง
- ๑.๑.๘ เสียง /ต/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ฏ ต เช่น ฏัก สตางค์ ติดตาม
- ๑.๑.๙ เสียง /ท/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ฐ ฑ ฒ ท ฐ ฏ เช่น ฐาน มณฑล เฒ่า เทียน ฐทวี ภูวน
- ๑.๑.๑๐ เสียง /น/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ณ น หน เช่น เนร เน้นนาน หนาม
- ๑.๑.๑๑ เสียง /บ/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ บ เช่น บ้าน เบิกบาน บิดเขาบาด
- ๑.๑.๑๒ เสียง /ป/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ป เช่น ปวด ปฐม ปกป้อง
- ๑.๑.๑๓ เสียง /พ/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ผ พ ภา เช่น ผอง พาย เภา
- ๑.๑.๑๔ เสียง /ฟ/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ฝ ฟ เช่น ฝาคี ฝน ฟันเฟือง
- ๑.๑.๑๕ เสียง /ม/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ม หม เช่น มง มาตร มัดหมี่
- ๑.๑.๑๖ เสียง /ย/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ญ ย หญ หย อย เช่น ญี่ปุ่น ยกยอ ไหญ่ เหยียบย่ำ อยาก
- ๑.๑.๑๗ เสียง /ร/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ร รร และเสียงของรูป ฤ ฤ เช่น ร้อน หรือ ฤกษ์ ฤษี
- ๑.๑.๑๘ เสียง /ล/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ล พ หล เช่น ลวก จุฬา หลากหลาย
- ๑.๑.๑๙ เสียง /ว/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ว หว เช่น วง วุ่นวาย แหวก้วย
- ๑.๑.๒๐ เสียง /อ/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ อ เช่น อาบ ไออุ่น อ่อนแอ
- ๑.๑.๒๑ เสียง /ฮ/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ห ฮ เช่น หาง แม่ฮ้องสอน ฮึกเหิม

คุณสมบัติความรู้

การอ่านออกเสียงเรียกพยัญชนะไทยด้วยเสียงสระอ เช่น ก อ่านว่า กอ ข อ่านว่า ขอ เป็น เช่นนี้มาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง ปรากฏหลักฐานในหนังสือ จินตามณี ของพระโหราธิบดี ว่า “รูปพยัญชนะไทย เรียกเสมือนมีสระอประสมอยู่ รูปพยัญชนะที่มีชื่อแปลออกไป มีเพียงตัว ศ ษ ส ซึ่งเรียกว่า ศอศอ ษอษอ และสอศอ เท่านั้น” (สำนักงานวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, ๒๕๖๑ : ๑๕-๑๙)

๑.๒ เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ หมายถึง เสียงพยัญชนะ ๒ เสียงที่ปรากฏพร้อมกัน ในตำแหน่งต้นพยางค์ ในภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำทั้งสิ้น ๑๑ เสียง ดังนี้

- ๑.๒.๑ เสียง /ปร/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ปร ปฤ เช่น ปรับปรุง ปริศนา ปฤษฏางค์
- ๑.๒.๒ เสียง /ปล/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ปล เช่น ปล่องไฟ ปลายทาง เปลี่ยนแปลง
- ๑.๒.๓ เสียง /พร/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ พร พฤ เช่น พรางกาย พฤษภา พฤษภดี
- ๑.๒.๔ เสียง /พล/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ พล ผล เช่น พลาย ผลิดอก ผลิผลาม
- ๑.๒.๕ เสียง /ตร/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ ตร ตฤ เช่น ตรวจ เตรียม ตฤณ
- ๑.๒.๖ เสียง /กร/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ กร กฤ เช่น กรง กราบ กฤษฏีกา
- ๑.๒.๗ เสียง /กล/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ กล เช่น กล้วย เกลียว กลับกลาย
- ๑.๒.๘ เสียง /กว/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ กว เช่น กวาง เกลวียน แต่งกวา
- ๑.๒.๙ เสียง /คร/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ คร คฤ เช่น ขว้า คุรุ คุณณ์
- ๑.๒.๑๐ เสียง /คล/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ คล คล เช่น ขล้ง คล้าย คลี่คลาย
- ๑.๒.๑๑ เสียง /คว/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะ คว คว เช่น ขวัญ ควา เคว้งคว้าง

๒ เสียงพยัญชนะท้าย หมายถึง เสียงพยัญชนะที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายพยางค์ เสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมีเฉพาะเสียงพยัญชนะท้ายเดียวเท่านั้น ดังนี้

๒.๑ เสียง /ก/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะในมาตราแมกก ได้แก่ ก ข ค ฌ เช่น

พรากก เลข พยัคฆ์ เมฆ

๒.๒ เสียง /ป/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะในมาตราแมกบ ได้แก่ บ ป ฟ ภ เช่น

พับเพียบ รูป ภาพ ลาก

๒.๓ เสียง /ต/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะในมาตราแมกด ได้แก่ จ ช ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ด ต ถ ท ธ ศ ษ ส เช่น

อำนาจ กริช กฎหมาย ปรากฏ อุฐ

ครุฑ วิโรฒ บาด เมตดา รฎ

บาท พฐ พยศ เศษ โอกาส

๒.๔ เสียง /น/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะในมาตราแมกน ได้แก่ ณ ฌ น ร ล พ เช่น

ปริญญา บัณฑิต จาน

วานร ผล วาฬ

๒.๕ เสียง /ม/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะในมาตราแมกม ได้แก่ ม และเป็น ส่วนหนึ่งของสระ -ำ เช่น

จาม กรรม ทำเนียบ

๒.๖ เสียง /ง/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะในมาตราแมกง ได้แก่ ง เช่น

สร่ง หงส์ ดำรง

๒.๗ เสียง /ย/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะในมาตราแม่เกย ได้แก่ ย และเป็น ส่วนหนึ่งของสระ ไ- , เ- เช่น

หาวย ไป (ปอ-อะ-ยอ) ใน (นอ-อะ-ยอ)

๒.๘ เสียง /ว/ คือ เสียงของรูปพยัญชนะในมาตราแม่เกว ได้แก่ ว และเป็น ส่วนหนึ่งของสระ -เ- เช่น

ดาว มะพร้าว แว (บอ-อะ-วอ)

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

ให้นักเรียนเล่นเกมนำชื่อเพื่อนในชั้นเรียนมาเรียงตามลำดับพยัญชนะ หากใครสามารถเรียงได้ถูกต้องและใช้เวลาน้อยที่สุดเป็นผู้ชนะ

เสียงสระ

เสียงสระ หมายถึง เสียงก้องที่เปล่งออกจากปากโดยไม่ถูกกักหรือถูกบีบจนเกิดเป็นเสียงเสียดแทรก เสียงสระในภาษาไทยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ เสียงสระเดี่ยวและเสียงสระประสม ซึ่งเขียนได้ ๓๗ รูป ดังนี้

๑)	-า	๒๐)	-เ
๒)	-อ	๒๑)	-เ-า
๓)	-ะ	๒๒)	-ี
๔)	-ิ	๒๓)	-ี-อ
๕)	-ิ-ว	๒๔)	-เ-ะ
๖)	-ิ-วะ	๒๕)	-เ
๗)	-า	๒๖)	-เีย
๘)	-ำ	๒๗)	-เียะ
๙)	-า	๒๘)	-เือ
๑๐)	-เ	๒๙)	-เือะ
๑๑)	-เ	๓๐)	-แ-
๑๒)	-เ	๓๑)	-แ
๑๓)	-ือ	๓๒)	-แ-ะ
๑๔)	-ิ	๓๓)	-โ
๑๕)	-ิ	๓๔)	-โ-ะ
๑๖)	-เ	๓๕)	-ไ
๑๗)	-เ-อ	๓๖)	-ไ
๑๘)	-เ-อ-ะ	๓๗)	-ไ-ย
๑๙)	-เ-ะ		

๑ **เสียงสระเดี่ยว** หมายถึง เสียงสระที่ออกโดยอวัยวะในช่องปากอยู่ในตำแหน่งเดียว ตลอดเสียง เสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยมีทั้งสิ้น ๑๘ เสียง แบ่งเป็น เสียงสระเดี่ยวเสียงสั้น ๙ เสียง เสียงสระเดี่ยวเสียงยาว ๙ เสียง ดังนี้

๑.๑ **เสียงสระเดี่ยวเสียงสั้น** แบ่งเป็น ๙ เสียง ดังนี้

- ๑.๑.๑ เสียง /อะ/ คือ เสียงของรูปสระ -ะ เช่น มะลิ ฉันท
- ๑.๑.๒ เสียง /อิ/ คือ เสียงของรูปสระ -ิ เช่น สิ้น วิหค
- ๑.๑.๓ เสียง /อี/ คือ เสียงของรูปสระ -ี เช่น ลึก สำนึก
- ๑.๑.๔ เสียง /อุ/ คือ เสียงของรูปสระ -ุ เช่น ทะลุ มนุษย์
- ๑.๑.๕ เสียง /เอะ/ คือ เสียงของรูปสระ -ะ และ -็ เช่น เละทะ

เป็น (ปอ-อะ-นอ)

- ๑.๑.๖ เสียง /แอะ/ คือ เสียงของรูปสระ แ-ะ และ แ-็ เช่น แปะ แกร็น
- ๑.๑.๗ เสียง /โอะ/ คือ เสียงของรูปสระ โ-ะ และไม่ปรากฏรูปสระ เช่น โต๊ะ

จม (จอ-โอะ-มอ)

- ๑.๑.๘ เสียง /เอะ/ คือ เสียงของรูปสระ เ-ะ และ -็ เช่น เกาะ

กั (กอ-เอะ-เกาะ-ไม้โท)

- ๑.๑.๙ เสียง /เออะ/ คือ เสียงของรูปสระ เ-อะ และ -็ เช่น เยอะ

เงิน (งอ-เออะ-นอ)

๑.๒ **เสียงสระเดี่ยวเสียงยาว** แบ่งเป็น ๙ เสียง ดังนี้

- ๑.๒.๑ เสียง /อา/ คือ เสียงของรูปสระ -า เช่น ปา ตาราง
- ๑.๒.๒ เสียง /อิ/ คือ เสียงของรูปสระ -ี เช่น สี ปีน
- ๑.๒.๓ เสียง /อือ/ คือ เสียงของรูปสระ -ือ และ -ึ เช่น ชื้อ ยืน
- ๑.๒.๔ เสียง /อุ/ คือ เสียงของรูปสระ -ู เช่น พุด มะกรูด
- ๑.๒.๕ เสียง /เอ/ คือ เสียงของรูปสระ -เ- เช่น เลห์ รวนเร
- ๑.๒.๖ เสียง /แอ/ คือ เสียงของรูปสระ แ- เช่น แพ้ ดูแล
- ๑.๒.๗ เสียง /โอ/ คือ เสียงของรูปสระ โ- เช่น ส้มโอ โหมทนา
- ๑.๒.๘ เสียง /ออ/ คือ เสียงรูปสระ-อ และไม่ปรากฏรูปสระ เช่น ดินสอ

พร (พอ-ออ-ร่อ)

- ๑.๒.๙ เสียง /เออ/ คือ เสียงของรูปสระ เ-อ เ-็ และ -เ- เช่น เรอ

เดิน (ดอ-เออ-นอ) เจย (จอ-เออ-ยอ)

๒ **เสียงสระประสม** หมายถึง เสียงสระที่ออกเสียงโดยอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงอยู่ในตำแหน่งมากกว่า ๑ ตำแหน่ง เสียงสระประสมในภาษาไทยมีทั้งสิ้น ๓ เสียง ดังนี้

- ๒.๑ เสียง /เอีย/ คือ เสียงของรูปสระ -เีย เช่น เสีย เบี้ย เตี้ย
- ๒.๒ เสียง /เอือ/ คือ เสียงของรูปสระ -เือ เช่น เสือ เหมือน เรือน
- ๒.๓ เสียง /อัว/ คือ เสียงของรูปสระ -ัว และ -ว เช่น หัว กลัว สวน

อนึ่ง คนไทยมักเคยชินกับการท่องเสียงสระคู่สั้นยาว จึงเข้าใจว่าสระประสมมี ๖ เสียง คือ /เียะ/ /เีย/ /เือะ/ /เือ/ /ัวะ/ /ัว/ เมื่อพิจารณาคำในภาษาไทยจะพบว่าสระที่เข้าใจกันว่าเป็นสระประสมเสียงสั้น คือ /เียะ/ /เือะ/ /ัวะ/ มักเกิดในคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เปียะ เอือก ผัวะ หรือในคำยืมภาษาต่างประเทศ เช่น เกียะ ยัวะ (คำยืมภาษาจีน)

เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ หมายถึง ระดับสูงต่ำของเสียงที่ปรากฏในพยางค์ เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานมี ๕ เสียง ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์สามัญ เสียงวรรณยุกต์เอก เสียงวรรณยุกต์โท เสียงวรรณยุกต์ตรี และเสียงวรรณยุกต์จัตวา

เสียงวรรณยุกต์สามารถเขียนแทนด้วยเครื่องหมายวรรณยุกต์ ๔ รูป กำกับบนตัวพยัญชนะ โดยให้ตรงกับเส้นหลัง ดังต่อไปนี้

ป้า ป้า ป้า ป้า

๑. **เสียงวรรณยุกต์สามัญ** พยางค์ในภาษาไทยที่มีเสียงวรรณยุกต์สามัญ ได้แก่

- ๑) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คำเป็น ไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น ตา จาน
- ๒) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คำเป็น ไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น งา คม

๒. **เสียงวรรณยุกต์เอก** พยางค์ในภาษาไทยที่มีเสียงวรรณยุกต์เอก ได้แก่

- ๑) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คำเป็น มีรูปวรรณยุกต์เอก เช่น กิ่ง จ่า
- ๒) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คำตาย ไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น เอก กัด
- ๓) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง คำเป็น มีรูปวรรณยุกต์เอก เช่น ข้า ชี
- ๔) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง คำตาย ไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น ขัด ขาด

๑๑

๓. เสียงวรรณยุกต์โท พยางค์ในภาษาไทยที่มีเสียงวรรณยุกต์โท ได้แก่

- ๑) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คำเป็นและคำตาย มีรูปวรรณยุกต์โท เช่น ป่า ก่อน จ๊ะ
- ๒) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง คำเป็นและคำตาย มีรูปวรรณยุกต์โท เช่น ข้า ข้าม แส้
- ๓) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คำเป็น มีรูปวรรณยุกต์เอก เช่น คี ยา เพนพ่าน
- ๔) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คำตาย สระเสียงยาว ไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น กราบ นาน
- ๕) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คำตาย สระเสียงสั้น มีรูปวรรณยุกต์เอก เช่น ค่ะ พรึบ

๔. เสียงวรรณยุกต์ตรี พยางค์ในภาษาไทยที่มีเสียงวรรณยุกต์ตรี ได้แก่

- ๑) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คำเป็นและคำตาย มีรูปวรรณยุกต์ตรี เช่น เกี้ยว บีม จ๊ะ จีบ
- ๒) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คำเป็น มีรูปวรรณยุกต์โท เช่น น้ำ น่อง คำน
- ๓) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คำตาย สระเสียงยาว มีรูปวรรณยุกต์โท เช่น วัก เค็ก
- ๔) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คำตาย สระเสียงสั้น ไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น คะ นะ คึก

๕. เสียงวรรณยุกต์จัตวา พยางค์ในภาษาไทยที่มีเสียงวรรณยุกต์จัตวา ได้แก่

- ๑) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คำเป็นและคำตาย มีรูปวรรณยุกต์จัตวา เช่น ป่า เดี่ยว ตี โป้
- ๒) พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง คำเป็น ไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น ผง ขน เขย หิว

๑๑

ตารางสรุปการผันเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย

ลักษณะพยางค์		เสียงวรรณยุกต์				
		สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรกลาง	คำเป็น	ปา	ป่า	ป้า	ป๊า	ป๋า
	คำตาย (สระเสียงสั้น)	-	จะ	จ๊ะ	จ๊ะ	จ๊ะ
	คำตาย (สระเสียงยาว)	-	จาก	จ้าก	จ้าก	จ้าก
อักษรสูง	คำเป็น	-	เสือ	เสือ	-	เสือ
	คำตาย (สระเสียงสั้น)	-	ชะ	ชะ	-	-
	คำตาย (สระเสียงยาว)	-	ขาด	ข้าด	-	-
อักษรต่ำ	คำเป็น	พอ	-	พอ	พ้อ	-
	คำตาย (สระเสียงสั้น)	-	-	คะ	คะ	-
	คำตาย (สระเสียงยาว)	-	-	คาค	ค้ำค	-

หลักการอ่านออกเสียงคำในภาษาไทย

เมื่อนำเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์รวมเข้าด้วยกันทำให้เกิดพยางค์และคำในภาษาไทยที่เป็นหลักการอ่านที่เป็นระบบ ผู้อ่านจึงต้องมีความเข้าใจหลักการอ่านออกเสียงภาษาไทยดังต่อไปนี้

๑ การอ่านพยางค์ที่ไม่มีรูปสระกำกับ มักปรากฏ ๓ ลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑.๑ พยัญชนะตัวแรกที่ไม่มียูสระกำกับ เรียงติดกับพยัญชนะที่มีรูปสระกำกับ ให้อ่านออกเสียงเป็นพยางค์ที่ประสมกับสระ -ะ เช่น

คณะ	อ่านว่า	คะ-นะ
บราลี	อ่านว่า	บะ-รา-ลี

๑.๒ พยัญชนะ ๒ ตัวที่ไม่มีรูปสระกำกับ เรียงติดกัน ให้อ่านออกเสียงพยัญชนะตัวนั้นประสมกับสระ โ-ะ เช่น

กล	อ่านว่า	กน
รส	อ่านว่า	รด